

SLAPP TUŽBE

Direktiva (EU) 2024/1069
Europskog parlamenta i Vijeća
od 11. travnja 2024. o zaštiti osoba
uključenih u javno djelovanje
od očito neosnovanih tužbi
ili zlonamjernih sudskih postupaka

Temelj zdravih i uspješnih demokracija pluralistička je demokratska rasprava te je stoga građanima potrebno omogućiti aktivno sudjelovanje u javnoj raspravi. Kako bi se osiguralo smisleno sudjelovanje, građani bi trebali imati pristup pouzdanim informacijama i moći donositi vlastite prosudbe u javnom prostoru u kojem se mogu slobodno izražavati različita stajališta.

Sloboda izražavanja zajamčena je člankom 38. Ustava Republike Hrvatske (*„Sloboda izražavanja misli obuhvaća osobito slobodu tiska i drugih sredstava priopćavanja, slobodu govora i javnog nastupa i slobodno osnivanje svih ustanova javnog priopćavanja.“*), člankom 11. Povelje Europske unije o temeljnim pravima i člankom 10. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Novinari i borci za ljudska prava imaju važnu ulogu u poticanju i olakšavanju te javne rasprave, među ostalim istraživanjem i informiranjem građana o pitanjima od javnog interesa i ukazivanjem na njih. Neovisno, profesionalno i odgovorno novinarstvo te pristup pluralističkim informacijama ključni su stupovi demokracije.

Direktiva (EU) 2024/1069 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. travnja 2024. o zaštiti osoba uključenih u javno djelovanje od očito neosnovanih tužbi ili zlonamjernih sudskih postupaka („strateške tužbe usmjerene protiv javnog djelovanja” - SLAPP tužbe)¹ treba osigurati ciljane građanske postupovne zaštitne mjere protiv strateških tužbi protiv javnog djelovanja s prekograničnim implikacijama protiv fizičkih ili pravnih osoba, zbog njihove uključenosti u javno djelovanje.

¹ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=OJ:L_202401069

Koja je svrha ove Direktive?

Svrha je Direktive ukloniti prepreke neometanom odvijanju građanskih postupaka i pritom pružiti zaštitu fizičkim i pravnim osobama uključenima u javno djelovanje u pitanjima od javnog interesa, među ostalim i novinarima, izdavačima, medijskim organizacijama, zviždačima i borcima za ljudska prava, kao i organizacijama civilnog društva, nevladinim organizacijama, sindikatima, umjetnicima, istraživačima i članovima akademske zajednice, od sudskih postupaka koji se protiv njih pokreću kako bi ih odvratili od javnog djelovanja.

Što je SLAPP?

Pojam strateške tužbe protiv javnog djelovanja – SLAPP definiran je Direktivom kao “zlonamjerni sudski postupci protiv javnog djelovanja“, znači sudski postupci koji nisu pokrenuti radi stvarnog isticanja ili ostvarivanja prava, nego čija je glavna svrha sprečavanje, ograničavanje ili sankcioniranje javnog djelovanja, pri čemu se često iskorištava neravnoteža moći između stranaka, i kojima se nastoje ostvariti neosnovane tužbe. Naznake takve svrhe uključuju na primjer sljedeće:

- a) nerazmjerna, prekomjerna ili nerazumna priroda tužbenog zahtjeva ili njegova dijela, uključujući prekomjernu vrijednost spora;
- b) postojanje više postupaka povezanih sa sličnim pitanjima koje je pokrenuo tužitelj ili s njim povezani subjekti;
- c) zastrašivanje, uznemiravanje ili prijetnje od strane tužitelja ili njegovih zastupnika, prije ili tijekom sudskog postupka, kao i slično ponašanje tužitelja u sličnim ili paralelnim predmetima;
- d) zloupotreba postupovnih taktika, kao što su odgađanje postupka, prijevarno ili zlonamjerno biranje najpovoljnije jurisdikcije ili odustajanje od tužbe, u zloj vjeri, u kasnijoj fazi postupka.

Što je javno djelovanje?

Javno djelovanje trebalo bi definirati kao davanje svake izjave ili obavljanje svake aktivnosti od strane fizičke ili pravne osobe pri ostvarivanju temeljnih prava kao što su sloboda izražavanja i informiranja, sloboda umjetnosti i znanosti ili sloboda okupljanja i udruživanja te u vezi s pojedinim pitanjem od aktualnog ili budućeg javnog interesa, uključujući stvaranje, izlaganje, oglašavanje ili drugo promicanje novinarskih, političkih, znanstvenih, akademskih, umjetničkih, kritičkih ili satiričnih komunikacija, publikacija ili djela te promidžbene aktivnosti.

Kako definirati pitanja od javnog interesa?

Pitanje od javnog interesa znači svako pitanje koje utječe na javnost u tolikoj mjeri da javnost za njega može imati legitiman interes, u područjima kao što su:

- a) temeljna prava, javno zdravlje, sigurnost, okoliš ili klima;
- b) aktivnosti fizičke ili pravne osobe koja je javna ličnost u javnom ili privatnom sektoru;
- c) pitanja koja razmatra zakonodavno, izvršno ili pravosudno tijelo ili pitanja koja se razmatraju u okviru bilo kojeg drugog službenog postupka;
- d) optužbe o korupciji, prijevari, ili o bilo kojem drugom kaznenom djelu ili o prekršajima u vezi s time;
- e) aktivnosti čiji je cilj zaštita vrijednosti sadržanih u članku 2. Ugovora o Europskoj uniji, uključujući zaštitu demokratskih procesa od neopravdanog uplitanja, osobito borbom protiv dezinformacija.

Tko su mete SLAPP-a?

Mete SLAPP-a koje imaju pravo na zaštitu uz novinare (izvjestitelji, analitičari, kolumnisti, kao i druge osobe koje same objavljuju rezultate svojeg rada u tiskanom obliku, na internetu ili drugdje) su borci za ljudska prava u koje se ubrajaju pojedinci, skupine i organizacije u civilnom društvu koji promiču i štite općepriznata ljudska prava i temeljne slobode te drugi važni sudionici u javnoj raspravi, kao što su znanstvenici, istraživači ili umjetnici.

Tko su podnositelji SLAPP-a?

SLAPP-ove obično pokreću moćni subjekti, kao što su pojedinci, lobiji, korporacije, političari i državna tijela, u nastojanju da se ušutka javna rasprava. SLAPP-ovi često uključuju neravnotežu moći stranaka, pri čemu tužitelj ima snažniji financijski ili politički položaj od tuženika (mete SLAPP-a).

Koje je područje primjene Direktive?

Direktiva se primjenjuje na sve vrste pravnih zahtjeva ili postupaka građanske ili trgovačke prirode s prekograničnim implikacijama koji se pokreću u građanskom postupku.

Predmet ima prekogranične implikacije, osim ako obje stranke imaju domicil u istoj državi članici kao sud pred kojim je pokrenut postupak te osim ako se svi ostali elementi relevantni za dotičnu situaciju nalaze u toj državi članici. Na sudu je da utvrdi elemente relevantne za dotičnu situaciju ovisno o konkretnim okolnostima svakog slučaja, uzimajući primjerice u obzir, prema potrebi, konkretan čin javnog djelovanja ili konkretne elemente koji upućuju na moguću zlorabu, osobito ako je pokrenuto više postupaka u više od jedne jurisdikcije. Sud bi takvo utvrđivanje trebao provesti neovisno o sredstvima komunikacije koja su se koristila.

Domicil se utvrđuje u skladu s Uredbom (EU) br. 1215/2012.

Postupovna jamstva koja će biti dostupna metama SLAPP-a nakon prenošenja Direktive u nacionalno zakonodavstvo

- a) osiguranje za pokrivanje troškova postupka i, ako je to primjenjivo, naknade štete,
- b) rano odbijanje očito neosnovanih tužbi, i
- c) pravna sredstva, odnosno naknada troškova postupka (*dostupno već sada prema Zakonu o parničnom postupku*) i sankcije (*između ostaloga i naknadu štete što je već sada dostupno*) ili druge jednako djelotvorne odgovarajuće mjere.

KORISNE POVEZNICE I INFORMACIJE:

informiranjeslapp@mpudt.hr

Kontakt točka u skladu s Preporukom Komisije 2022/758 o zaštiti novinara i boraca za ljudska prava uključenih u javno sudjelovanje od očito neosnovanih ili zlonamjernih sudskih postupaka („strateške tužbe protiv javnog djelovanja”)

Obrazovni materijali o SLAPP-u na mrežnim stranicama Pravosudne akademije:

<https://www.pak.hr/category/obrazovni-materijal/>

<https://www.pak.hr/wp-content/uploads/2023/05/Strateske-tuzbe-protiv-djelovanja-javnosti-SLAPP-tuzbe.pdf>

HND - Centar za zaštitu slobode izražavanja

<https://hnd.hr/centar-za-zastitu-slobode-izrazavanja>

IZDAVAČ:

Agencija za elektroničke medije i Nacionalni koordinacijski odbor za provedbu mjera Akcijskog plana razvoja kulture i medija te kampanja Vijeća Europe i OSCE-a za sigurnost novinara

UREDNIKA:

Jasna Vaniček-Fila

AGENCIJA ZA
ELEKTRONIČKE
MEDIJE

Zagreb, travanj 2025.